

Odškodnění za nezákonné trestní stíhání vysoké úřednice je podle Ústavního soudu nedostatečné. Rozhodnutí soudů proto zrušil

15.5.2024 - Kamila Abbasi | Ústavní soud ČR

Proti stěžovatelce bylo zahájeno trestní stíhání pro zvláště závažný zločin zneužití pravomoci úřední osoby. Její stížnost proti zahájení trestního stíhání byla zamítnuta. Rozsudkem krajského soudu byla stěžovatelka odsouzena k trestu odnětí svobody v délce osmi let a šesti měsíců. Proti rozsudku podala odvolání a následně byla zproštěna obžaloby. Nezákonným rozhodnutím jí měla být způsobena nemajetková újma, došlo k zásahu do její morální sféry a zcela ztratila důvěru v orgány činné v trestním řízení. Došlo k poškození její dobré pověsti a měla obavy o budoucnost svou i své rodiny. Její případ byl extrémně medializován a trestní stíhání se negativně podepsalo na jejím zdravotním stavu. Způsobilo jí zdravotní a rodinné komplikace, byla poškozena její pověst jako vysoké státní úřednice. Negativně byla ovlivněna také její kandidatura do Senátu. Nepodařilo se jí ani najít zaměstnání odpovídající jejím schopnostem a zkušenostem. Obecné soudy následně rozhodovaly o žalobě, kterou se stěžovatelka domáhala přiměřeného zadostiučinění v částce 48 550 000 Kč za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím o zahájení trestního stíhání. Obvodní soud uložil vedlejší účastníci (Česká republika - Ministerstvo spravedlnosti) povinnost zaplatit stěžovatelce částku 150 000 Kč spolu se zákonným úrokem z prodlení. Naproti tomu žalobu, aby vedlejší účastnice zaplatila stěžovatelce částku 48 400 000 Kč s příslušenstvím, zamítl a vyslovil, že vedlejší účastnice je povinna zaplatit stěžovatelce náhradu nákladů řízení ve výši 110 964 Kč. Městský soud rozsudek obvodního soudu potvrdil, pouze ve výroku o nákladech řízení jej změnil tak, že jejich výše činí 65 948,50 Kč. Stěžovatelčino dovolání Nejvyšší soud odmítl.

Druhý senát Ústavního soudu (soudce zpravodaj Tomáš Lichovník) ústavní stížnosti vyhověl a rozhodnutí obecných soudů zrušil. Došlo jimi totiž k porušení práva stěžovatelky na soudní ochranu a na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím soudu (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 36 odst. 3 Listiny).

Soudy nepostupovaly zcela v souladu s obecnými principy odškodňování a stěžovatelce přisoudily částku, kterou nelze považovat za přiměřené odškodné. Obecné soudy sice z velké části přisvědčily argumentaci stěžovatelky, že trestní stíhání zasáhlo hluboce do jejího osobního, rodinného, pracovního i společenského života. Se stěžovatelkou se však neztotožnily ve výši peněžité částky, která by měla útrapy stěžovatelky odškodnit. Při rozhodování o výši odškodnění totiž obecné soudy srovnaly případ stěžovatelky s případy zjevně nesrovnatelnými, namísto toho, aby stanovily přiměřené zadostiučinění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé.

Při rozhodování o náhradě nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním, které skončilo zproštěním obžaloby nebo zastavením, musí odškodnění odpovídat výši zadostiučinění ve srovnatelných případech. Odchytky v rozhodování by soudy měly pečlivě odůvodnit. Případ stěžovatelky sice podle judikatury Ústavního soudu i Nejvyššího soudu obecné soudy porovnávaly s jinými případy, které v napadených rozhodnutích také řádně specifikovaly, avšak po jejich podrobnějším přezkoumání dospěl Ústavní soud v mnoha aspektech k významným skutkovým odchylkám.

Za nejpodstatnější považuje Ústavní soud odsouzení stěžovatelky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání osmi let a šesti měsíců. A zejména pak skutečnost, že celkem 21 měsíců (do rozhodnutí odvolacího soudu) stěžovatelka žila v nejistotě, zda tento trest nebude muset skutečně vykonat. Není proto možné tento případ srovnávat s případy, kdy buď bylo rozhodnuto o zproštění obžaloby již soudem prvního stupně, nebo kdy sice bylo rozhodováno v několika stupních, avšak uloženým trestem byl pouze trest podmíněný.

Ústavní soud nepochybňuje závěry Nejvyššího soudu učiněné v rozsudku ze dne 16. 9. 2015 sp. zn. 30 Cdo 1747/2014 (a předtím v rozsudku ze dne 27. 6. 2012 sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, zařazeném do Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek jako Rc 122/2012), ale zdůrazňuje, že ke srovnání lze používat pouze případy skutečně srovnatelné. V případě stěžovatelky obecné soudy nepostupovaly v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu. Srovnaly případ stěžovatelky s případy zjevně nesrovnatelnými, namísto toho, aby stanovily, řečeno slovy Nejvyššího soudu, *„přiměřené zadostiučinění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé“*.

Případ se nyní vrací před obecné soudy, které jsou závěry Ústavního soudu vázány.

<https://www.usoud.cz/aktualne/odskodneni-za-nezakonne-trestni-stihani-vysoke-urednice-je-podle-ustavniho-soudu-nedostatecne-rozhodnuti-soudu-proto-zrusil>